

BETIA DE CUVINTE

LIMBA DE TINICHEA

„Turtă dulce — panorame — tricoloruri
— braga — baloane...”

CARAGIALE

Se pomenește foarte des, în ultimul timp, pe ton gros-batjocoritor, vehement-acuzator sau perfid-compătimitor, despre „limba de lemn”. E o sintagmă pe care nu toată lumea o înțelege bine și o folosește la locul potrivit (neștiind, adică, de unde vine și ce definește ea exact), dar despre care oricine știe că înseamnă ceva „de rău”. A folosi limba de lemn — ne-au învățat mulți oameni „de bine” — este un lucru la fel de rușinos ca și a recunoaște, să zicem, că ai făcut parte din P.C.R. nu fiindcă te-ar fi obligat cineva (cine?) ori fiindcă te-ar fi împins „sărăcia, și nevoile, și neamul” (de pildă, speranța într-o promovare mai rapidă și în sporul de salariu aferent), ci fiindcă s-a întâmplat să crezi — terribile dicte! — în respectiva ideologie. A folosi limba de lemn — ni se atrage atenția — este o deprindere ce marchează indubitabil apartenența la „nomenclatura” comunistă (cu variantele „neo” și „cripto”), pentru că limba de lemn reprezintă instrumentul predilect al propagandei regimurilor totalitare. Ea ar fi, scurt spus, un repertoriu limitat de noțiuni vehiculate pînă la suprasaturație, pînă la golirea de sens, rezultatul (dacă nu felul) fiind acela de a-i transforma pe auditori (adesea, și pe oratori) în creaturi-robot inapte să-și utilizeze creierul propriu la altceva decît, cel mult, la reproducerea mecanică a acelorași noțiuni golite de sens.

Toate acestea sînt, din nefericire, adevărate, iar demontarea și anihilarea unui asemenea înfiorător mecanism — o operațiune salutară și salubritară. Tot din nefericire însă, putem constata că efectele limbii de lemn asupra psihologiei noastre se dovedesc mai profunde și mai durabile decît sînt (ori par) dispuși a crede înșiși medicii chemați (ori autodesemnați) să aplice tratamentul dezintoxicant. Căci limbajul adoptat de ei este, prea adesea, doar o altă varietate de limbă de lemn, nu mai puțin incriminabilă intrucît nu mai puțin periculoasă. Dacă auditoriul a învățat să recunoască limba de lemn clasică și să se aperse de ea, ne-

maiasculînd-o, încă mult înainte de a fi aflat cum se numește, el nu e cituși de puțin imunizat împotriva proaspătului și luciosului ambalaj. În plus, acest sortiment de „organ” produce sunete de înălțime și amplitudine sporite. Iată astfel o nouă „limbă” — limba de tinichea. Am numit-o așa pentru că, asemenea trompetelor de bilci care încearcă să imite, maimuțărîndu-l jalnic, sunetul curat al alăturilor din orchestra simfonică, ea încearcă să imite — uneori cu mai mult, alteori cu mai puțin succes, dar mereu cu egală obstinație — sonoritatea adevărului, a cinstei, a durerii, a bucuriei, a lucidității, a sincerității, a...

Sună oare altfel decît a tinichea ieftină concertul suflătorilor din extremele (stînga și dreapta) tarafului național atunci cînd intonează la tot pasul recievieri deșănțate „sfinților martiri ai științei Revoluției”? Dar lamento-urile aproape zilnice pe tema „pericolelor ce pîndesc” (tot din cele două laturi) „tinăra noastră democrație” (cu soluțiile de rezervă „fragila” și „firava noastră” etc.)? Dar imnurile (sau imnele?) „închinată”, cînd dintr-o parte, cînd din cealaltă, „oamenilor de bine”, „oamenilor de suflet”, „cugetelor curate”, „conștiințelor nepătate”, „eroicului nostru tineret”, „eroicilor noștri truditori ai...” (ogoarelor, subteranelor, literelor, cifrelor — și înșuruierea e fără de sfîrșit, ca și coloana „marei noastre sculptor și compatriot”)? Dar recitativele, executate de preferință într-un fortissimo sumbru, despre „manipularea”, „manevrarea”, „dezinformarea”, „deghizarea în purtătorii de cuvînt” („a” și „ai” cui? POPORULUI, vezi bine!)? Dar ariile cu care bisează și trisează (ori trisează?) felurii tenori și soprane — cînd lirici, cînd dramatici, cînd de coloratură variabilă — la aplauze și chemări la rampă rezizate sau doar de ei auzite? Piesa de rezistență rămîne „Aria calomniei”, însă au cîștigat în popularitate și aria „disperării”, aria „dezamăgirii”, aria „resemnării”, aria „amărăciunii”, ca să nu mai vorbim de aria „suspiciunii”. (Ați observat cum se pronunță de citva timp acest cuvînt? Suspi-ci-u-ne, cu un u lung și

tandru ce procură, pesemne, rostitorilor voluptăți acustice speciale.) Dar marșurile triumfale dedicate „bravilor noștri apărători”, „vitejilor noștri salvatori” — „trup din trupul țării și suflet din sufletul ei”? Dar cîntecele de leagăn cu „adeziunea amplă” și „consensul larg”? Dar bocetele cu „minoritatea oprimată” și „libertatea amenințată”? Dar...

Dar să lăsăm „marea familie a țării” și să privim puțin la mica familie a teatrului, nici ea scutită (și de ce ar fi?) de sunetul calp al limbii de tinichea. Aici, laitmotivul „luărilor de poziție” îl constituie cenzura (prerevoluționară, desigur) și mișeliile ei. Că a existat o cenzură — absurdă uneori, grotescă deseori și stupidă întotdeauna — și că ea a făcut mult rău teatrului este un adevăr, cum se zice, axiomatic. Dar să-i auzi plîngîndu-se de „persecuțiile suferite” pe dramaturgi pe care scena „nu putea să-i mai încapă” cu produsele lor curajoase și nonconformiste în care, după trei anecdote despre cupiditatea chelnerilor, malversațiunile ICRAL-ului ori lipsa din comerț a ciorapilor de damă, eram asigurați, prin glasul unui membru de partid onest (de obicei intelectual tehnic, spre a se întări alianța dintre clase și pătri), că de fapt totul e bine, frumos, etic și echitabil... Dar să-i auzi psalmodind despre „viziunile amputate” pe regizori care vîneau compunerile unor activiști „cu chemare literară” spre a împușca o asistență de regie la un teatru bucureștean ori o bursă de o lună la Bazargic... Dar să-i auzi lăudîndu-se cu a lor „fermă opoziție” la opacitatea cenzurii pe critici care nu aveau nici măcar o poziție fermă în apărarea valorilor adevărate, care nu pomeneau o vorbă despre piesele mari ale unor autori măgulindu-le în schimb abilitatea vădită în exercițiile de stil în gamă minoră, care înălțau ori dărimau un director de scenă în funcție de numărul de stele al directorului de teatru... Dar...

Dar să fim optimiști! În definitiv, tinicheaua e mai puțin rezistentă decît lemnul.

ALICE GEORGESCU